

POWSTANIE PAŃSTWA POLSKIEGO

1. Plemiona zamieszkujące ziemie polskie w X w.

Na ziemiach polskich zamieszkiwało kilkadziesiąt plemion zaliczanych do Słowian Zachodnich. Między innymi byli to: Polanie, Goplanie, Dziadoszanie, Pomorzanie, Ślężanie, Bobrzanie, Lubusianie, Łędzianie, Mazowszanie, Opolanie, Wiślanie, Trzebowianie, Gołęzyce. Tylko plemiona Polan i Wiślan można zaliczyć do tzw. wielkich plemion i tylko one stworzyły państwa plemienne. Polanie rozwijali się na terenie dzisiejszej Wielkopolski, a Wiślanie – Małopolski.

2. Hipotezy dotyczące powstania państwa polskiego.

Państwo polskie powstało w X w. Od wieków próbuje się dociec jakie były jego początki.

Hipotezy dotyczące powstania państwa polskiego obecnie dzielimy na dwa rodzaje:

- (1) hipoteza **najazdu zewnętrznego** – zgodnie z nią do zjednoczenia plemion polskich doszło wskutek najazdu plemion normkańskich, które stały na wyższym poziomie rozwoju cywilizacyjnego. Jest to hipoteza stworzona przez historyków niemieckich, którzy uważali, że plemiona słowiańskie nie były w stanie samoistnie stworzyć organizacji państwowej. Jest to starsza hipoteza.
- (2) hipoteza **wewnętrznej ewolucji** – zgodnie z nią wskutek wewnętrznej ewolucji (rozwoju) w państwie Polan doszło do wykształcenia rodu panującego, który przejął władzę i stymulował podboje. Państwo Polan narzuciło innym plemionom polskim swoją władzę siłą (przez podbój) i tym samym zjednoczyło plemiona polskie. Jest to obecnie obowiązująca hipoteza, którą stworzyli historycy polscy i którą potwierdzają badania archeologiczne.

3. Dynastia piastowska - władcy legendarni i historyczni.

Mieszko I był pierwszym historycznym władcą polskim. O jego istnieniu wspominają źródła historyczne. Jako pierwszy imię Mieszka wymienia **Widukind z Korbei** w swoim dziele: „*Dzieje saskie*” w 963 r. Imię Mieszka wymienia również arabski podróżnik **Ibrahim ibn Jakub**, który w latach 965-966 bawił na dworze cesarza Ottona I i księcia czeskiego w Pradze. Do naszych czasów nie przetrwały żadne wzmianki o przodkach Mieszka. Jednakże **Gall Anonim** w XII wieku spisał „*Kronikę Polską*”, w której podał imiona przodków Mieszka przekazywane w tradycji ustnej. Zgodnie z tą tradycją ród Mieszka wywodzi się od legendarnego **Piasta Oracza** (rolnika), którego syn **Siemowit** przejął tron książęcy od niegodziwego Popiela zapoczątkowując panowanie **dynastii piastowskiej**. Następcami Siemowita miał być **Lestek**, a później **Siemomysł**. Mieszko miał być synem Siemomyśla czyli czwartym przedstawicielem dynastii. Ponieważ jednak nie ma żadnych dowodów na ich istnienie uznajemy, że byli to **władcy legendarni** (nie zachowały się o nich wzmianki w żadnym ze znanych źródeł). Jednak prawdopodobnie to właśnie oni podbili sąsiadujące plemiona nadając państwu polskiemu kształt terytorialny. Za początek panowania Mieszka I przyjmuje się rok 963, w którym wspomina o nim Widukind z Korbei. Władał on już wówczas Wielkopolską, Pomorzem Gdańskim, Kujawami i Mazowszem. Wiadomo iż Małopolska na początku X wieku znajdowała się pod wpływem Państwa Wielkomorawskiego. Nie potrafimy określić kiedy dokładnie Mieszko I przyłączył ją do swego państwa.

4. Przyjęcie chrztu i jego znaczenie

Mieszko I w **966 r. przyjął chrzest z rąk czeskich**. Jeszcze w 965 r. zawarł małżeństwo z księżniczką czeską Dobrawą, córką Bolesława I i w ten sposób umocnił sojusz polsko- czeski skierowany przeciwko Wietom. Dzięki niemu chciał również umocnić swą pozycję względem Niemiec.

a) Czynniki przyjęcia chrztu:

- Mieszko I obawiał się przymusowej chrystianizacji ze strony Niemiec,
- Przyjęcie chrztu mogło podnieść prestiż państwa polskiego i umocnić pozycję międzynarodową wśród innych państw chrześcijańskich,
- Mieszko I po przyjęciu chrztu mógł chrystianizować innych pogan, co wiązało się z możliwością ekspansji (podbój) terytorialnej na ziemie plemion pogańskich,

- Mieszko I obawiał się, że jeżeli nie przyjmie chrztu to państwo polskie znajdzie się w izolacji politycznej ze względu na wiarę pogańską (większość państw ościennych przyjęło chrześcijaństwo. Ruś uczyni to 20 lat później),
- Przyjęcie chrztu umocniłoby pozycję księcia wewnątrz państwa gdyż Kościół uprawomocniał władzę (przekonanie, że władza pochodzi od Boga, a ksiądz rządzi zgodnie z Jego wolą),
- Zastąpienie panteonu bogów pogańskich wiarą w jednego Boga doprowadziły do centralizacji państwa polskiego – był to czynnik zjednoczeniowy,
- Wiara chrześcijańska, a z nią Kościół, niosły ze sobą zdobycze kultury śródziemnomorskiej i frankońskiej – przyjęcie chrześcijaństwa dawało możliwość korzystania z tych zdobyczy,
- Kościół był instytucją, w której obowiązywały prawa feudalne – na tej instytucji mogła się oprzeć młoda administracja państwa polskiego (mogła się na niej wzorować).

b) Znaczenie przyjęcia chrztu:

- wiara, zgodnie z którą władza pochodzi od Boga, umacniała władzę księcia,
- wykorzystanie doświadczeń organizacyjnych duchowieństwa ułatwiło wprowadzenie w Polsce systemu feudalnego i organizacji państwa wzorowanej na zachodniej (nie nastąpiło to natychmiast, był to proces),
- dzięki chrześcijaństwu doszło z biegiem czasu do likwidacji rozbieżności plemiennych, umacnianych do tej pory przez odmienne kultury plemienne,
- nastąpiło umocnienie pozycji międzynarodowej państwa polskiego – rosło znaczenie państwa ze względu na funkcje dyplomatyczne duchowieństwa, uznawanie tych samych wartości uniwersalnych dla wszystkich państw chrześcijańskich, wzrosła wiarygodność Polski w kontaktach międzynarodowych,
- dzięki przyjęciu chrztu Polska została zabezpieczona przed przymusową chrystianizacją ze strony Niemiec,
- Polska została włączona w krąg cywilizacji śródziemnomorskiej, a co za tym idzie cywilizacji państwa Franków (Polska mogła korzystać z osiągnięć cywilizacyjnych za pośrednictwem Kościoła),
- Językiem międzynarodowym była wówczas łacina. Dzięki duchowieństwu państwo polskie miało więc ułatwione kontakty międzynarodowe,
- Dzięki duchowieństwu w Polsce pojawiła się umiejętność czytania i pisania, powstała pierwsza kancelaria, pojawiło się prawo wynikające z zasad dekalogu,
- Zakony, które przybyły do Polski w późniejszym okresie, podniosły poziom kultury rolnej; stały się ośrodkami oświaty i rzemiosła (cystersi, benedyktyni i dominikanie).

c) pierwsze biskupstwo powstało w Poznaniu w 968 r. Było to biskupstwo misyjne podległe papieżowi. Mogło ono istnieć tylko przez pewien okres czasu. Pierwszym biskupem został Jordan.

5. Rozwój terytorialny państwa polskiego za panowania Mieszka I.

Początkowo państwo polskie obejmowało tylko Wielkopolskę i Kujawy. Później przyłączono Mazowsze i Pomorze Gdańskie. Mieszko I dążył do rozszerzenia terytorium państwa na północy i na południu. Chciał przyłączyć Pomorze Zachodnie i Śląsk.

a) kwestia **Pomorza Zachodniego**

Ziemie pomorskie były łakomym kąskiem tak dla margrabiów niemieckich jak i Wieletołów.

- W **967 r.** Mieszko I pokonał grafa saskiego **Wichmana** sprzymierzonego z plemionami Redarów i Wolinian. Zwycięstwo to nie zakończyło walki o Pomorze Zachodnie.
- W **972 r.** podjęto ponowną próbę włączenia Pomorza Zachodniego do Polski. 24.06.972 r. doszło do starcia wojsk margrabiego Marchii Wschodniej – **Hodona** - z wojskami księcia polskiego Mieszka w **bitwie pod Cedynią**. Z bitwy tej Mieszko I wyszedł zwycięsko. Wykorzystał to i przyłączył Pomorze Zachodnie wraz z Wolinem do Polski. W rękach polskich znalazło się całe wybrzeże od Szczecina po Gdańsk. Popadł jednak w konflikt z Ottonem II (cesarzem rzymskim narodu niemieckiego). Otton II ujął się za swoim wasalem i podjął wyprawę przeciwko Polsce, która zakończyła się niepowodzeniem. Mimo to Mieszko I nie mógł się równać z cesarzem. Oficjalnie był uważany za „przyjaciela cesarza” jednak jego pierworodny syn, Bolesław, został zatrzymany na dworze cesarskim jako zakładnik.

b) kwestia **Śląska**.

Śląsk był prawdopodobnie wianem Dobrawy (prezenterem ślubnym) jednak po jej śmierci powrócił do Czech. Od tej pory Śląsk stał się punktem spornym w stosunkach polsko-czeskich. Ostatecznie Mieszko I włączył go w granice państwa polskiego po wojnie z Czechami w **990 r.**

c) **inne ziemie**.

- **Małopolska** – nie wiadomo kiedy do państwa polskiego została włączona cała Małopolska. Na początku X wieku Kraków znalazł się pod wpływem Państw Wielkomorawskiego. Nie wiemy kiedy dokładnie Mieszko wcielił Małopolskę do swojego państwa jednak pod koniec życia Mieszka Małopolska znajdowała się w granicach państwa piastowskiego.
- **W 981 r.** Mieszko I **utracił Grody Czerwieńskie**, które zagarnął książę kijowski Włodzimierz.

Obszar państwa polskiego został opisany w dokumencie **Dagome iudex**, który powstał **około 992 r.** Mieszko I powierzył w nim swe państwo opiece Stolicy Apostolskiej. Do naszych czasów dokument ten się nie zachował. Przetrwiał tylko regest (streszczenie), który sporządzono znacznie później.

Mieszko I zmarł w 992 r.